

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
40 (1997-1998)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-18-4

001 3811

BRNO 1999

PD 4423

S 9990385

395

250, ✓

PŘEHLED VÝZKUMŮ 40 (1997-1998)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla,
Richard Zatloukal

Na titulním listě: Mikulčice - sídliště na "Klášteřisku"

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1999 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

horizontu Jihlavy. Za daného stavu poznání dosud neznáme přímé doklady důlní činnosti přímo z území města, proto bude vhodnější zamítnout lákavou hypotézu, že by se jednalo o prospektorskou rýhu. Nicméně tento objekt (skládající se z k. 501 a 515) byl v průběhu druhé poloviny 13. století zcela aplanován. Možnosti zasypávat zbytečnou jámu odpadem využil zřejmě i řezník sídlící někde poblíž, ne-li přímo na zkoumané parcele (od 16. století byla ulice známa jako Fleischaeckergasse=Řeznická). Do jámy k. 515 odhazoval pro další zpracování nepotřebné části zvířecích skeletů, patrně s nějakým defektem. Především zde výrazně vystupuje soubor zvířecích rohů, v osmi případech i s částí calvy. Na některých rozích jsou patrné stopy po řezání. Celkem bylo v lokalitě nalezeno 108 kusů rohů a 2 kusy řezaných parohů, z toho 48 kusů leželo přímo ve výplni objektů k. 501 a 515. Ovšem i nálezy dalších rohů pocházejí z nejnižších vrstev nad podložím a náleží tedy k nejstaršímu kolonizačnímu horizontu, který ještě předcházela stavbě kamenné hradby k. 900. Druhé místo co do počtu nalezených rohů (22 kusů rohů a 2 řezané parohy) byl komplex objektů č. 001 s centrální jámou k. 0510. O celkem nevalném využití prostoru svědčí nálezy jen jedné bezpečně určené (k. 520) a snad i potenciální druhé (k. 519) odpadní jímky, fungujících ještě ve 14. století. Pro osídlení z 15. století doklady prakticky chybí vyjma odpadní jímky k. 511, která však byla vyhloubena již ve století 14. Podobně je tomu i pro následující století, neboť pozdně renesanční až barokní zděná zástavba při úpravách terénu odstranila starší doklady osídlení.

Ke zcela ojedinělým nálezům patří broušený provrtaný kamenný sekeromlat (inv. č. 01/98-209/20 uložen v MV Jihlava) z pozdního neolitu až staršího eneolitu, který ležel v k. 209 datovaného mezi druhou polovinu 13. století až na přelom 13. a 14. století. Sekeromlat z dioritového porfyritu (určil A. Přichystal) je v místě provrtu odlomený, dochovala se část s trojúhelníkovým ostřím, jedná se o první artefakt z mladší doby kamenné z území Jihlavy. Předmět se do místa nálezu nepochybně dostal sekundárním postdepozičním procesem a zřejmě sloužil jako tzv. „hromový klín“ pro středověkou lidovou magii nebo léčitelství.

Richard Zatloukal, ÚAPP Brno

Prameny:

Zatloukal, R., 1998: Jihlava, Čajkovského ulice č. 37. Náleзовá zpráva č. j. 247/98 uložená v archivu ÚAPP Brno.

Resumé:

Jihlava (Iglau), (Bez. Jihlava), Čajkovského (Fleischaeckergasse) Gasse Nr. 37, Siedlung-Stadt, Befestigung. Hochmittelalter, Rettungsgrabung.

Untersuchte Fläche (etwa 260 m²) bei der Stadt - Steinmauer leistete viele Erkenntnisse zum Leben am Rand der mittelalterlichen Stadt. Der älteste Überrest der menschlichen Tätigkeit ist „Gruben-Vertiefung“, die zum ältesten kolonisationshorizont Iglaus gehört und während der zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts planiert wurde. Die Gelegenheit Zuschütten nutzlose Grube mit den Abfällen hat vielleicht auch ein Fleischmann ausgenutzt, der in der Nähe gewohnt. In die Grube hat er unbrauchbare Teile der Tier-Skelette geworfen, wahrscheinlich mit einem Defekt. Vor allem wurde hier eine Menge der Tier-Hörner gefunden (insgesamt 108 Stücke), in den acht Fällen auch mit dem Teil des Schädels. Einige Hörner haben Spuren nach dem Schneiden. Wenig ausgenutzte Fläche beweisen nur zwei Abfallgruben aus dem 13. und 14. Jh.

JIHLAVA (okr. Jihlava)

Jakubské nám., kostel sv. Jakuba Většího. Pohřebiště. Novověk. Záchranný výzkum.

V dubnu 1998 byl při kopání drenážní rýhy na severní straně kostela sv. Jakuba objeven masivní žulový blok s nápisem ze 16. století. Jednalo se o náhrobní kámen z dnes už

zrušeného městského hřbitova, který se rozkládal v okolí chrámu. Kámen byl odkryt asi 50 cm od východního rohu barokní kaple Bolestné Panny Marie v hloubce 60 cm pod současným povrchem a byl překryt černohnědou kulturní vrstvou. Nenacházel se v původní poloze, ale byl s největší pravděpodobností přemístěn v době přístavby kaple na počátku 18. století. Náhrobní kámen ve tvaru pravidelného kvádra má rozměry 180 x 60 x 40 cm. Zadní, hrubě opracovaná strana je bez nápisu i ozdob. Přední strana je opracovaná, vyhlazená, pravá část dolní poloviny je však dosti zvětralá. V horní polovině se nachází rytý německý 13 řádkový nápis informující nás o tragédii, která postihla jeden jihlavský rod. "Morová rána" v roce 1580 zasáhla rodinu soukeníka Ondřeje Pintera. Během 8 dnů zemřel syn Bartoloměj se svou dcerkou Zuzanou, o 2 dny později Ondřejeva žena Barbara a za měsíc ještě dcerka Ester. Obrácená merka před Bartolomějovým jménem znamená, že jím vymřel rod v mužské linii.

Zdeněk Jaroš - David Zimola, Muzeum Vysočiny, Jihlava

Resumé:

Jihlava (Bez. Jihlava), Jakobskirche, Gräberfeld. Neuzeit. Rettungsgrabung.

Bei der Jakobskirche wurde im April 1998 ein Grabstein aus der 16. Jahrhundert entdeckt. Auf der Vorderseite des Grabsteines ist deutsche Inschrift angebracht, die uns über die „Pest-Tragödie“ informiert. Im Jahre 1580 ist die Familie des Tuchmachers Andreas Pinter ausgestorben.

JIHLAVA (okr. Jihlava)

Havlíčková ulice, parcely č. 2951/1, 2951/2, 2956, 2957/2, 2978/3, 2979/1. SMO 1 : 5000, rok vydání 1989, list Jihlava 7-4; 151 a 149 mm od Z, 90 a 98 mm od J sekční čáry pro sondu S 1, 141 a 140 mm od Z, 91 a 95 mm od J sekční čáry pro sondu S 2. Sídliště-město. Pozdní středověk až novověk. Záchranný výzkum.

Před plánovanou výstavbou supermarketu DELVITA na severním předměstí středověkého města Jihlavy, asi 350 m severovýchodně od bývalé hlavní městské brány Špitálské na mírném svahu se sklonem k severu, proběhly ve dnech 14.-15., 22., 29.10. 1997 sondážní práce. Sonda 1 situovaná 5-7 m od uliční čáry zachytila poměrně jednoduché souvrství s horizontálně uloženými kontexty, kde geologické podloží ze silně zvětralé žuly vybíhalo až do výšky 1,10 m pod současný povrch. Štěrkový štět zde překrýval vrstvy se silnou příměsí uhlíků a přepálené mazanice s keramickým materiálem ze 14.-15. století. Tyto vrstvy překrývaly mělkou jámu, jen 0,20 m zahloubenou do podloží o průměru necelých 1,20 m. Obsahovala keramiku ze 14. století. Z tohoto nepatrného zbytku je prakticky nemožná bližší interpretace původní funkce. Projevilo se zde, že při demolici starší zástavby v 80. letech 20. století došlo k rozsáhlému snížení terénu, při kterém byly odstraněny nejen zbytky novověké zástavby, ale i nečetné archeologické objekty. Sonda 2 zachytila vrstvy novověkých úprav, které zde dorovnaly terénní depresi. Pravděpodobně zde byla mokřina, upravená v první polovině 20. století jako rybník, čemuž by nasvědčovalo silně zvodnělé podloží.

Z torzovitých poznatků je možno usoudit, že Špitálské předměstí bylo ve středověku jen sporadicky osídleno a mělo venkovský charakter. Není zde možno předpokládat souvislejší středověkou zástavbu, byť je plocha silně poškozena recentními zásahy. Ve středověku nebyly tyto parcely využívány pro řemeslnou výrobu, která by zanechala trvalejší stopy, ale sloužily jako předměstské zahrady s minimálním nemovitým zázemím.

Richard Zatloukal, ÚAPP Brno

Prameny:

Zatloukal, R., 1998: Jihlava, Havlíčková ulice. Supermarket Delvita v Jihlavě. Nálezová zpráva č. j. 136/97 uložená v archivu ÚAPP Brno.